

מתדבר

ים

לכפר

בדרן

ארץ

חלק א'

פּוֹתָחִים

שְׁנָה בִּימִין

אוֹרֵד

חוֹבֵרֵת תַּכְנִים לְצוּוֹתֵי

הַחֵינּוֹךְ בַּכֶּפֶר.

אנשי חינוך יקרים.

אנו שמחים להגיש לכם לקט פעילויות ראשון עבור שנה"ל תשע"ה.

בתקופה זו, של תחילת שנה נעסוק בכמה נושאים מרכזיים אשר חלקם מובאים בחוברת הזאת.

שער ראשון – שער התקופה: הבאנו כמה נושאים בתודעה הציונות שארעו בחודש הנוכחי. חיברנו אותם אל עולמות התוכן של החניכים על מנת ליצור קשר ותחושת הזדהות. רצו

המשוררת שגם היא "עולה חדשה" שעל אף קשיי השפה הצליחה לכתוב שירה עברית מבריקה, ייבוש החולה כמייצג חטא לאומי וחזרה בתשובה של מדינה שלמה ועוד.

שער שני – שער הנושא התקופתי "מתחברים לכפר בדרך ארץ" כהכנה לקישוט הביתנים – כבר הועברו בקבוצות פעילויות חיבור בין האמנות לביטוי האישי נוכח ההיכרות וההתחדשות בתחילת השנה כפלטפורמה להיכרות עם אמני עין הוד והעבודה על הביתנים. עתה מוגש המעגל השני – מעגל החדר והמורכבות שבו לדיון ולשיח.

שער שלישי – שער הנושא התקופתי "מתחברים לכפר בדרך ארץ" בהיבט הערכי. בעקבות אירועי הימים האחרונים ראינו לנכון לעורר את החניכים לשיח סביב נושא הסבלנות והמודעות לאלימות, ובחיבור לנושא "דרך ארץ קדמה לתורה"

בהמשך נגיש פעילויות תוכן בנושא הימים הנוראים ומעגלי הקבוצה והחצר כהמשך ל"מתחברים לכפר בדרך ארץ"

בתפילה לשנה משותפת, ערכית, ומשמעותית לנו ולחניכים.

צוות המרחביה

תוכן עניינים

שער ראשון - שער התקופה

טבח הספורטאים

במינכן.....

4.....

סיום מפעל ייבוש

החולה.....

6.....

הולדת רחל

המשוררת.....

8.....

שער שני - "מתחברים לכפר בדרך ארץ"

אין כניסה לחדר - למי שאין לו דרך

ארץ.....10

כללי החדר

שלנו.....

13.....

שער שלישי - שער הסבלנות

לראות את התמונה

השלמה.....

15.....

הזכות והחובה - סבלנות

ואלימות.....

.17...

שער ראשון - שער התקופה

החודש לפני...

6.9.1972

טבח הספורטאים הישראליים במינכן

טבח הספורטאים במינכן (5 בספטמבר 1972), פעולת טרור בה הותקפה משלחת ספורטאי ישראל למשחקים האולימפיים ה-20 במינכן. היתה זו אחת מפעולות הטרור הראשונות בגל הטרור הבינלאומי נגד מטרות ישראליות בשנות ה-70 של המאה ה-20.

שמותיהם של י"א חללי מינכן הם: דוד ברגר, יוסף גוטפרינד, משה ויינברג, אליעזר חלפיו, מארק סלאבין, זאב פרידמן, יוסף רומנו, קהת שור, אנדרי שפיצר, עמיצור שפירא, יעקב שפרינגר.

בסביבות השעה 4:30 לפנות בוקר עברו חמישה מחבלים פלסטינים מארגון "ספטמבר השחור" מעל הגדר סביב הכפר האולימפי במינכן. המחבלים לבשו בגדי ספורט והסוו את כלי נשקם בתיקים גדולים, ולמרות שנצפו על ידי עוברי אורח, לא עוררו חשד. בתוך שטח הכפר האולימפי חברו החמישה לשלושה מחבלים נוספים, שהחזיקו באישור כניסה לכפר.

לקראת השעה 5:00 לפנות בוקר פרצו המחבלים לחדרי המשלחת הישראלית. במהלך הפריצה נמלטו שניים מחברי המשלחת, ותשעה חברי משלחת נלקחו כבני ערובה. משה ויינברג ויוסף רומנו, שני חברי משלחת נוספים, נרצחו במקום. בשעה 9:30 לערך מסרו החוטפים את דרישותיהם: שיחרור כ-200 אסירים פלסטינים מן הכלא הישראלי, ומעבר בטוח מחוץ לגבולות גרמניה. המחבלים הודיעו כי אם לא יתמלאו דרישותיהם עד השעה 12:00, יוצאו שני בני ערובה להורג כל שעתיים. ממשלת ישראל הודיעה בתגובה לדרישות, כי אין בכוונתה להיכנע לטרור ולשחרר אסירים.

המו"מ בין המחבלים לממשלת גרמניה נמשך עד השעה 21:00. לבסוף הסכימו המחבלים לעבור עם בני הערובה לשדה תעופה של כוחות נאט"ו במינכן (Firstenfeldbruck) בשדה התעופה, כך הובטח להם, יימצא מטוס שייקח אותם ואת בני הערובה למדינה ערבית (ככל הנראה טוניסיה). המחבלים ובני הערובה הוסעו באוטובוסים למסוקים בקרבת מקום, ומשם הוטסו לשדה התעופה. במקביל הכינה המשטרה הגרמנית תוכנית פעולה לחילוץ בני הערובה. ככל הנראה קיוו הגרמנים לנצל את רגעי המעבר, על מנת לחסל את המחבלים באמצעות צלפים.

בשעה 22:30 נחתו המסוקים בשדה התעופה במינכן. כמה מן המחבלים יצאו לבדוק את המטוס שהובטח להם. האות ניתן והצלפים הגרמנים שהוצבו במקום פתחו באש. רק כמה מן המחבלים נפגעו מן הירי, והשאר ניהלו קרב יריות שנמשך זמן מה. במהלך הקרב פוצצו המחבלים את אחד המסוקים באמצעות רימון, וירו בבני הערובה שהיו במסוק השני. כל תשעת הספורטאים הישראליים נהרגו במקום. חמישה מן המחבלים נהרגו אף הם, ושלושת האחרים נפצעו ונשבו. כמו כן נהרג שוטר גרמני אחד וטייס המסוק נפצע. במהלך פעולת החילוץ הכושלת מסרו השלטונות הגרמנים הודעה לתקשורת, כי כל הישראליים חולצו בשלום. רק ב-3:00 לפנות בוקר נודעה האמת.

תגובתה של מדינת ישראל היתה תקיפה. שלושה ימים לאחר הטבח תקף חיל האוויר בסיסי מחבלים בלבנון. במהלך התקיפה נהרגו כ-200 מחבלים. במקביל הורתה ממשלת ישראל, בראשות גולדה מאיר, למוסד להוציא להורג את האחראים לפעולה. החלטה זו נחשבת לפעם הראשונה בה החליטה ממשלת ישראל באופן רשמי על "מדיניות חיסולים".

אנשי המוסד גיבשו רשימה של 11 יעדים לחיסול, בקרב אנשי ארגון ספטמבר השחור ואש"ף. על פי מקורות זרים, שמונה מן המופיעים ברשימה חוסלו בידי אנשי המוסד. שניים נוספים חוסלו על ידי גורם לא ידוע, והאחרון נפטר בניסיון טבעי. במהלך מימוש מדיניות החיסולים התנקשו אנשי המוסד בחייו של מלצר נורווגי, בשל דמיונו למחבל חסן סלאמה, אירוע שנודע כ"פרשת לילהאמר". מדינת ישראל הכחישה את קיומה של מדיניות חיסולים ורק במהלך שנות ה-90 פורסם אישור פומבי לקיומה

ידיעות היום אחרונות

התאחדות המורים
התאחדות המורים
התאחדות המורים

התאחדות המורים
התאחדות המורים
התאחדות המורים

התאחדות המורים
התאחדות המורים
התאחדות המורים

9 בני הערובה נרצחו

המחבלים הטילו רימון למסוק אחד והעלוהו באש; את המסוק השני ריססו באש אוטומטית 4 מחבלים נהרגו, 3 נחפסו, "חכן שאחד נמלט" - תכנית החילוץ נכשלה כשהצלפים, מצוידים ברובים בעלי כוונות אינפרא-אדומות, החלו לירות מוקדם מדי ולא הצליחו לפגוע בכל המחבלים. שישה נרצחו נהרגו, אחד נפצע. המסוקים נפגעו: שר הפנים הגרמני; אחד המחבלים עבר כנגד מספר האלימסטר, יוחנן שטחמברג; ניסחים עברו במסוקים שונים במסר, הביקר בשעה 11 סתם התייחדות בנכחות נשיא רפובליקה והתאצטר חילי ברנדט, אחרי הטקס יוחנס על צרף המסוקים האלימסטר, מניחים שהם ייסטרו להוטין

הישראלים שניסו ביום הראשון במינס

שני מפקדי צה"ל, שני מפקדי צה"ל, שני מפקדי צה"ל, שני מפקדי צה"ל, שני מפקדי צה"ל, שני מפקדי צה"ל

התאחדות המורים
התאחדות המורים
התאחדות המורים

התאחדות המורים
התאחדות המורים
התאחדות המורים

החודש לפני... .

30.9.1957

סיום מפעל ייבוש ביצת החולה

החזרה בתשובה של מדינת ישראל

ייבוש החולה היה מבצע הנדסי בעמק החולה בשנות ה-50 של המאה ה-20, במהלכו יובשו אגם החולה והביצות סביבו, בשטח של כ- 62,000 דונם, לצורך הגדלת שטחי הקרקע החקלאית באזור. ייבוש החולה היה אחד המפעלים ההנדסיים הגדולים והחשובים בשנים הראשונות של מדינת ישראל ונודעה לו חשיבות סמלית רבה, אולם במרוצת השנים הסתבר שבצד התועלת שבהרחבת הקרקעות החקלאיות יש גם לא מעט נזקים לסביבה, ומאז תחילת שנות ה-90 הוחל בהצפה של חלק מהשטחים שיובשו.

מבצע הייבוש הוליד את המאבק הסביבתי הראשון בישראל והביא לייסוד החברה להגנת הטבע ולהקמת שמורת החולה, שמורת הטבע הראשונה בארץ, בה נותר חלק קטן מהאגם והביצות.

עקב הייבוש אבד מאגר מים מתוקים חשוב והצטמצמו מאוד בתי הגידול הייחודיים לאגם ולביצות. אוכלוסיות צמחים ובעלי חיים נדירים התמעטו וכמה מינים שזה היה מקום תפוצתם היחיד בארץ ישראל נכחדו מהארץ לחלוטין, כדוגמת העיטם לבן הזנב שנכחד מהארץ ופרטים ממנו שוחררו שוב בשנות ה-70 במטרה להקים מחדש את אוכלוסיית הזן באזור, וכן נחשון אפריקאי. בנוסף נכחדו מן העולם מיני הדגים האנדמיים לארץ ישראל לבנון החולה וככל הנראה גם נון הגליל. כן פגע ייבוש החולה בפרנסתו של קיבוץ חולתה שאחד מענפי המשק בו היה דיג באגם החולה.

במרוצת השנים הסתבר כי לייבוש האגם והביצות יש השלכות סביבתיות חמורות מעבר לאובדן צמחים ובעלי חיים. הכבול היבש החל מתכווץ וגרם לשקיעת פני הקרקע, הרוחות המזרחיות הסיעו כמויות גדולות של כבול והשקיעו אותן במקומות מרוחקים, קרקעות הכבול נדלקו לא אחת ובערו במשך שבועות, ועיבודן הציב קשיים רבים בפני החקלאים. כבר בראשית שנות ה-70 מצאו מחקרים שהאגם שימש אגן השהייה ("סינק"), שבו שקעו חומרים אורגניים רבים שנישאו במי הנגר של הירדן העליון. משיובש אגן זה, השתחררו תרכובות חנקן מהקרקע ונסחפו לכנרת, שם גרמו לגידול מוגבר של אצות ולפגיעה בדגה ובאיכות מי השתייה.^[3] בפועל לא התממשו הציפיות החקלאיות מהייבוש ונזקו המצטבר עלה על תועלתו.

מלאכת השיקום של החולה החלה רק בשנות ה-90, לאחר ההכרה בנזק הבלתי-הפיך שנוצר מיבוש האגם והביצות. חלק משטחי הביצות לשעבר הוצפו מחדש ונוצר אגמון החולה. רשות הטבע והגנים וקק"ל מבצעות במקום עבודות לנייתוב המים ושיקום אוכלוסיית בעלי החיים. שיקום הנזקים מתבצע במספר מישורים: החזרה של בעלי חיים למקום, הכוללת את השבת העופות הנודדים לאזור, הצפה מבוקרת של שטחים ובקרת אזורי צמיחה.

סיפור ייבוש החולה מתאר חטא אנושי בהתגלמותו – הממונים במדינה האמינו שייבוש הביצה יביא לתוצאות טובות עבור החקלאות ובפועל – נגרם נזק סביבתי גדול.

מדינת ישראל כייצוג של התפיסה היהודית האמינו כי גם אם נעשתה טעות נוראית ניתן לחזור בתשובה וליצור תיקון – ומי שמבקר היום באגמון החולה יכול לראות את המקום פורח ואת בעלי החיים שבים לבקר בו.

מהטעות הזאת נולד אחד האירגונים המבורכים במדינה – החברה להגנת הסביבה, וכך מעז יצא מתוק.

פועלים עבריים במפעל ייבוש החולה 1957

החודש לפני...

20.9.1890

נולדה המשוררת רחל

נולדה בסאראטוב אשר ברוסיה בשנת 1890, **משוררת עברית** רחל היא ונפטרה בארץ בשנת 1931.

שמה המלא הוא רחל בלובשטיין-סלע. אחות לאחד עשר אחים נוספים. רחל ואחיה זכו לרכוש השכלה בבית ספר ובמוסדות גבוהים.

לא תמיד רצתה רחל להיות משוררת, בילדותה התעניינה דווקא בציור, ורק ביומנה כתבה שירים וסיפורים. בת 14 הייתה כשחלתה ולכן נשלחה לאי קרים כדי להחלים. בגיל 16 מתה עליה אימה משחפת.

בשנת 1908 הצטרפה לאחותה שושנה ללימודי אומנות בקייב. ביחד
הן החליטו לעלות לארץ.

רחל התגוררה בתחילת דרכה בארץ, ברחובות. בשנת 1911 עבדה
בעבודות חקלאיות בחיפה ואחר כך עברה לחוות כינרת. חוויות
שהותה בכינרת ניכרות רבות בשיריה.

בכינרת הכירה רחל את זלמן רובשוב, הוא זלמן שז"ר שהפך לימים
לנשיא המדינה. רחל הקדישה לו כמה שירי אהבה, ביניהם השיר
"הידוע" גן נעול.

בשנת 1913 נסעה לצרפת ללמוד אגרונומיה באוניברסיטת טולוז.
שם פגשה את מיכאל ברנשטיין, היא כמעט נשאה לו, אך הוא סרב
"לעלות לארץ. רחל כתבה לו את השיר "זמר נוגה

בתום לימודיה חזרה רחל לבקר את משפחתה ברוסיה, ושם נשארה
לעבוד תקופת מה. היא לימדה ילדים יהודים של משפחות פליטים.
מצב בריאותה התדרדר והיא שבה לארץ בשנת 1919 והצטרפה לקבוצת
דגניה.

רחל, כמו אימה לקתה בשחפת ונאלצה לעזוב את דגניה. רמזים
רבים על מחלתה מצויים בשירים רבים. בשנותיה האחרונות היא
גרה בפתח תקווה ובירושלים. לפרנסתה היא עסקה במתן שיעורים
פרטיים בעברית ובצרפתית.

בשנת 1931 הלכה לעולמה ממחלת השחפת.

משיריה:

"התשמע קולי, רחוקי שלי,
התשמע קולי באשר הנך-
קול קורא בעוז, קול בוכה בדמי
ומעל לזמן מצוה ברכה?"

נקודות לדיון –

רחל הייתה עולה חדשה, היא עלתה לארץ בגיל 18, ולמדה
עברית בגיל מאוחר יחסית. ועם זאת – השתדלה לכתוב
שירים רק בעברית והפכה למשוררת לאומית.

כיצד יתכן לכתוב שירים ברמה כל כך גבוהה בלי שתהיה זאת שפת אמך?

מדוע התעקשה לכתוב רחל רק בעברית?

רחל היתה ציונית גדולה והאמינה בתחיית השפה והעם בארץ ישראל כאחד ולכן עם עלייתה לארץ קיבלה על עצמה לדבר רק עברית, למרות הקושי הרב. רק שעה אחת בכל יום הרשתה לעצמה לשוחח ברוסית. ובזכות זאת שלטה היטב בשפה.

מה דעתכם?

שער שני - "מתחברים לכפר בדרך ארץ" - בתוך הביתנים

אין כניסה לחדר! למי שאין לו דרך ארץ...

מטרות:

העמקת הבנת האימרה: "דרך ארץ קדמה לתורה"

גיבוש תת קבוצת החדר

התבוננות על דפוסי ההתנהגות בתוך החדר בביתן.

מהלך:

1. נציג בפני החניכים 6 דמויות , נבקש מהם לדרג עם מי מהדמויות היו רוצים להיות בחדר בביתן.
2. דיון: מה חשוב לנו שיהיה בחבר שאיתנו בחדר? מדוע חשוב לנו כל כך שיהיה רגיש לצרכים שלנו, יותר מדברים אחרים?
3. נקריא את הסיפור המובא: "דרך ארץ קדמה לחתונה" נשאל את החניכים: מה דעתכם? האם אתם מסכימים עם הנסיכה? מה באמת חשוב לנו שיהיה באנשים שמקיפים אותנו? ומה זה אומר על הדרך שבה עלינו להתנהג?
4. נסכם: המשמעות של "דרך ארץ קדמה לתורה" היא שהתנהגות מכובדת, יחס לזולת ורגישות למה שסובב אותנו קודם ללימוד תורה בכלל ולחכמה אחרת כלשהי.

דרך ארץ קדמה לחתונה

לפני שנים רבות בממלכה קסומה ורחוקה חיה לה נסיכה יפיפיה בארמון מפואר. לנסיכה היה כל שרצתה על מנת לחיות חיי נוחות ואביה המלך דאג שלא יחסר לה דבר.

לימים גדלה הנערה והגיעה לפירקה. חש המלך לחפש לה חתן ראוי. מכל קצות הממלכות הגיעו נסיכים ואבירים על מנת לנסות את מזלם ולזכות בליבה של הנסיכה.

חמישה נשפים מסוגננים ערך המלך לביתו הנסיכה ובכל אחד מהם ניסו הנסיכים והאבירים להרשים אותה. אך היא, ישבה שקטה ועינייה כבויות ולא ששה לאף אחד מהנוכחים.

עם תום הנשף האחרון נפל ליבו של המלך. נראה כי אף אחד מבאי הארמון לא קנה את ליבה של הנסיכה. הוא פנה ללכת לסגור את שערי הארמון, כשלפתע שם לב שאורו עיניה של ביתו, והיא נחפזת ללכת לכיוון גן המלוכה.

כשעקב אחריה מצא אותה מביטה על אחד המשרתים אשר מחלק את שאריות האוכל שנותר לציפורים. הוא אסף פירור פירור מכל מאות השולחנות ושלח אותם לציפורים הרעבות.

"אבא" פנתה הנסיכה אל אביה, "אנא, שדך לי את האביר הזה" ביקשה.

כללי החדר שלנו

מטרות:

שיח ודיון ערכי על מהות הכללים בכל חברה
גיבוש תת קבוצת החדר סביב התנהגות וכללים בחדר
שיח ערכי סביב כבוד לחברים שסביבי

מהלך:

1. המדריך יפתח את הפעילות ויגיד לחניכים שאנו עומדים לשחק כעת משחק. לאחר מכן ישתוק. ואז ישאל: למה אתם לא משחקים? הוא ינסה לכאורה להבין למה הם לא משחקים וכשיסבירו לו שהוא לא הסביר איך משחקים יפתח דיון: למה צריך להסביר איך לשחק? מה קורה כאשר מסבירים איך משחקים? בעצם נותנים כללים וחוקים למשחק. למה צריך כללים? מה חוקים מסייעים לנו? ניתן להשתמש בדוגמאות מעולם התחבורה, מעולם הספורט.
כללים נותנים לנו את המסגרת שבתוכה אפשר להתקיים, אחרת תהיה אנרכיה.
2. דילמה: הנהלת הכפר יושבת בימים אלה לתכנן את הביתנים החדשים שיבנו בכפר. אחת ההצעות שהועלתה בפני ההנהלה היא לבנות ביתן שבו בכל חדר יש רק חניך אחד.
נשאל את החניכים: מה היתרונות של הצעה זו? מדוע היא מורכבת?
נכין רשימה של יתרונות וחסרונות:
יתרונות: שקט, לא רבים, יש פינה אישית, לא גונבים, לא צריך להתחשב.
חסרונות: בדידות, אי אפשר ללמוד יחד, לדבר, צריך לנקות כל הזמן לבד.
3. סיכום ביניים: יש הרבה חסרונות והרבה יתרונות בחדר המשותף בכפר. על מנת להשתמש ביתרונות ולהתגבר על החסרונות צריך כללים. כמו בכל דבר

- במציאות. ברגע שיש כללים שכל חברי החדר מסכימים עליהם החסרונות יהיו מעטים.
4. נתחלק לתת קבוצות של חדרי הביתן. כל חדר יקבל דף ובו רשימת כללים. עליהם לבחור מתוך הרשימה את הכללים שחשובים להם ולהוסיף כללים נוספים.
5. סיכום: נציג לכלל הקבוצה את הכללים שכל חדר בנה ונשים לב להבדלים בין החדרים.
6. לסיכום – נחלק לכלל חדר את "ברכת החדר" לקישוט החדר.

כללי החדר שלנו:

סמנו בעיגול את הכללים המתאימים לכם

- בחדר שלנו לא מקללים
- בחדר שלנו מדברים רק עברית
- בחדר שלנו לא פוגעים ברכוש אחד של השני
- בחדר שלנו משאירים נעליים מחוץ לחדר
- בחדר שלנו לא מרעישים אם חבר אחר ישן
- בחדר שלנו לא נועלים את הדלת
- בחדר שלנו נועלים את הדלת רק בזמן בית הספר
- בחדר שלנו לא מכניסים מישהו מחדר אחר
- בחדר שלנו מתקלחים זמן קצר. כעשר דקות
- בחדר שלנו מותר להשתמש בציוד אחד של השני גם בלי לבקש רשות
- בחדר שלנו מי שמלכלך – מנקה אחריו
- בחדר שלנו מי שרואה שמלוכלך ולא משנה מי עשה את זה – מנקה
- בחדר שלנו שמים פלאפון על שקט
- בחדר שלנו תמיד מנקים אחרי שמתמשים בשירותים
- בחדר שלנו מכינים שיעורים
- בחדר שלנו לומדים יחד למבחנים
- בחדר שלנו מדברים בכבוד אחד לשני

- בחדר שלנו מביאים אוכל לאחד החברים אם הוא חולה בחדר
- בחדר שלנו לא מפצחים גרעינים
- בחדר שלנו חולקים כיבוד ושתיה שיש לכל אחד
- בחדר שלנו

_____

• בחדר שלנו

_____

• בחדר שלנו

_____

• בחדר שלנו

_____

בחדר שלנו _____

_____

• בחדר שלנו

_____

• בחדר שלנו

בזה ההדר

יהיה תמיד סדר

בזאת הכניסה

ידברו בשקט ובשלווה

בזה השולחן

ילמדו היטב כל הזמן

באלו הכיסאות

יספרו בדיחות וחוויות

בזה המקום

יהיה ברכה ושלווה